

nreg 2677

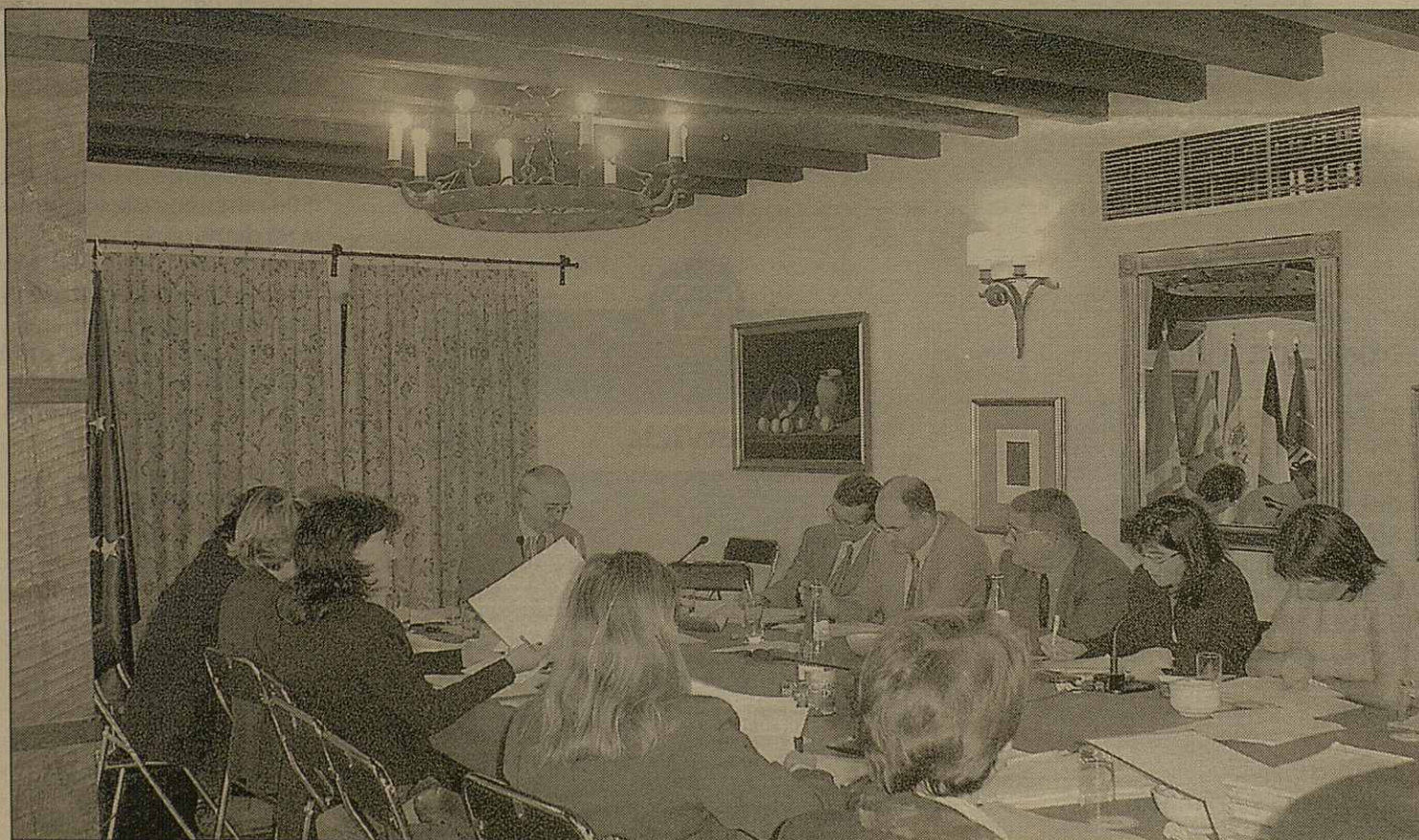
AUÉ

SUPLEMENT SETMANAU DETH DIARI A V U I

DISSABTE
12 D'OCTUBRE
DE 2002
N. 32

CEDOC
DIPÒSIT
Legal

Aran poirie èster entath 2004 era sedença des amassades der Interreg **Eth Sindic hec era prepausa ath Comitè deth Programa Europèu amassat deluns**

Pages, sus era avaloracion dera amassada, "auem fòrça projèctes e i a fòrça trabalh entà hèr, donques l'heuar es termières entre dus païsi vesins ei plan dificil entad açò qu'ei as desparières façons de trabalh de cadun" higeç Pagès. Er objectiu d'Interreg ei presentar

Eth Conselh presente eth projècte entà sajar de recuperar es camins romanics

projèctes d'activitats diàries enes encastres de cooperacion dera economia, cultura e torisme entà pr'amor de júnher païsi. Era prepausa de recuperar es camins transfronterers d'Aran damb França siguec aprovada ena Interreg III de junh ena Jonquera e serà finançada pera Generalitat e peth hons europèu der Interreg. En Arties, eth Conselh presentèc ua auta prepausa sus eth projècte des camins deth romanic.

Eth terçon d'Arties e Garòs acuelhec dimars passat ath Comitè de Preprogramacion dera dusau Interreg III

Victòria Garcia
ARTIES

Eth Sindic d'Aran, Carlos Barrera, aufric ath Comitè de Preprogramacion dera Interreg III qu'era Val d'Aran siguec sedença des pròplèu amassades dera Interreg 2.004 en transcors des dusau jornades de seleccion des projèctes presentadi tath programa e que se celebrèren eth dimars passat en Arties. Era idèa de Barrera se prepausèc pr'amor qu'es jornades d'Interreg acuelhen projèctes

des parçans transfronterers e, era Val d'Aran ei un territòri tamb aguestes caracteristiques. D'un aute biais, eth Director Generau de programacion Economica de Catalonha, Josèp Pages, didec qu'era norma

d'actuacion des sessions d'Interreg transpirenc ei, un an enes territòris catalans e er an següent enes territòris francesi. "Jo arregraisqui era prepausa deth Sindic, mès calerà analizar qu'Aran pogue

èster sedença en 2004". Per un aute costat, ena dusau amassada der Interreg III celebrada en Arties se presentèren dètz-e-sèt projèctes pirenenics des quaus tres les amièc Aran. Segontes

Aguesta setmana en

AUÉ

**Cors
d'antibraconierisme
en Salardú entà ua
trentea d'agents
ruraus**

**Avertissen dera
possible
desaparicion des
ramaders aranesi
en un futur**

Agents ruraus d'Aran s'amanissen sus techniques en antibraconierisme

Era aubèrja era Garona de Salardú acuelhec a ua trentea d'agents ruraus de Catalonha e Aran pendent quate dies

Redaccion
Salardú (Quate Lòcs)

Ua trentea d'agents ruraus dera Val d'Aran e de tota Catalonha participèren en cors d'antibraconierisme, hèt aguesta setmana ena aubèrja era Garona, entà ampliar coneishements sus ahèrs restacadi damb era caça, pesca e eth braconierisme de montanha.

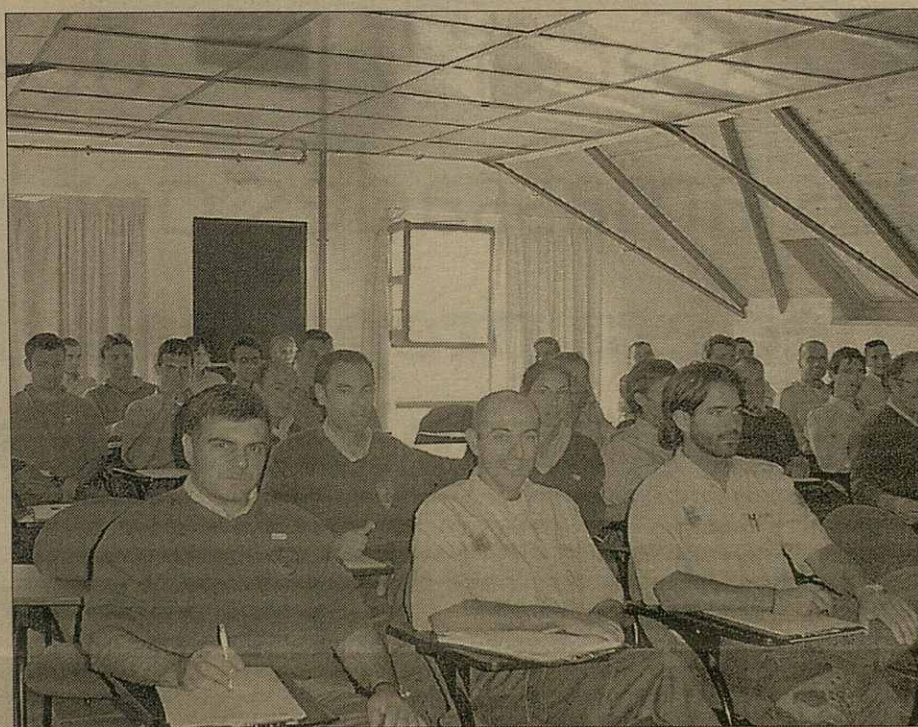
Es organizadors vòlen arténher erradicar eth braconierisme de montanha

Eth cors auec ua durada de quate dies, tres des quaus les dediquèren a hèr classes teoriques sus fauna de nauta montanha, espècies cinegetiques (autorizadas entà caçar) e espècies protegides, e sus eth coneishement deth territòri. Eth darrèr dia lo dediquèren a hèr practiques sus eth territòri entà susvelhar que non s'aucisquen animaus dehòra dera normatiua. Er objectiu que vò arténher era Direccion Generau de Prevencion de Riscs deth Mieï Ambient ei formar, d'ua manèra

contunhada, as agents de montanha entà lutar contra eth braconierisme deth parçan.

Eth cors estèc organizat pera Escòla de Formacion deth Departament de Mieï Ambient de Catalonha amassa damb era collaboracion deth Conselh Generau, donques en traspàs de competències des

Servicis de Mieï Ambient se signèc un acòrd entà qu'es cors de formacion organizadi en Aran se podessen impartir ena aubèrja era Garona de Salardú. Entad açò qu'ei as professors deth cors calerie remarcar era collaboracion d'un agent rrau dera Oficina Nacionau Francesa de Fauna Sauvatge que hec es classes practiques.

Enes aules dera aubèrja Era Garona de Salardú s'impartiren es classes deth cors

Brèus

Es organizadors der "aplec del bolet" assistiren tar "aplec de la tardor" en Lhèida

■ Es organizadors der "aplec del bolet" sigueren convidats, era darrèra dimenjada, en Lhèida, tàs actes premanidi pera FECOLL entà dar a conèisher e convidar a participar a toti es assistents ena trobada populara aranesa deth pròplèu an. Era associacion deth misharnon volec colaborar ena hèsta en tot codinar ua sièta de camparòus damb cargòlhs. Er afraiment entre es organizadors der "aplec del bolet", eth president dera FECOLL e era sua junta se hec ena hèsta celebrada en camping d'Arties eth passat mes de seteme ara quau sigueren convidats. Segontes eth president der "aplec del bolet", Manel Gil, era trobada de seteme siguec un èxit donques participèren ath torn d'ues 600 personas e la visitèren e ne demanèren informacion ues 2.600. Mès "demoram e animam a toti es aranesi a crear era sua pròpria còlha "penha" entà poder gaudir d'ua hèsta gastronomica populara en Aran", expliquèc Manel Gil, que tanben higeç qu' "er "aplec del bolet" ei ua associacion apolítica, creada per quate amics restauradors qu'auerem era idèa dempús d'auer assistit desparièrs còps tar "aplec del cargol" de Lhèida. Mos agradèc e penserem qu'era Val d'Aran tanben poirie auer ua hèsta tradicionau semblanta ena que toti es aranesi i podessen paticipar" Entad açò qu'ei ara acceptacion artenhuda, se demore qu'eth pròplèu an acreishe en tot compdar damb ua mès nauta participacion. Es organizadors vòlen persutar ara gent que volgue participar ena hèsta de que non ei de besonh apertièner a ua "penha". Era epòca entà celebrar era pròplèu edicion serà apuprètz era madeisha, donques ei era sason des camparòus.

Agenda

EXPOSICIONS

Arties

■ Contunhen es exposicions ena glèisa de Sant Joan d'Arties. Podetz visitar, pendent aguesti dies, era mòstra d'escultures de hanga qu'acuelh era glèisa tamb eth títol "Uelhades de hanga". Era exposicion ei dubèrta de 17'00 a 21'00 ores, de dimars a dimenge e, enquiath 15 de noveme.

HÈIRES

Bossòst

■ Eth pròplèu 20 d'octubre, hèira de bestiar e comerciau en Bossòst.

CONVOCATÒRIES

■ Se cerquen parlants d'aranés, adults e mainatges, entà hèr doblatge de diboishi animats.

Toti es interesadi auetz de telefonar ath telèfon 93.208.400.

Convocatòria urgenta.

CINE

Vielha

■ Aguesta semana en cine de Vielha se projècten es pellicules "Peor Imposible" e "OT. La Película". Entà mès informacion consultatz es pannèus informatius.

Servicis

CONSELH GENERAL	973 64 18 01
OFEA (FOMENT ARANÉS)	973 64 00 92
TORISME VAL D'ARAN	973 64 06 88
MOSSOS D'ESQUADRA	973 64 09 72
GUARDIA CIVIL	973 64 00 05
POMPIERS D'ARAN	973 64 00 80
ESPITAL VAL D'ARAN	973 64 00 06
BAQUEIRA BERET	973 63 90 00
BURÈU TORISME VIELHA	973 64 01 10
CORRÈUS	973 64 09 12
NOTARIA	973 64 00 10
RECAPTACION IMPÒSTI	973 64 02 78
MUSÈU D'ARAN	973 64 18 15
AUÉ (REDACCION)	973 64 30 51
GREMI D'HOSTALERIA	973 64 06 01
LORDÈRES	973 64 18 01

CASTIÈRO

Avertissen qu'era ramaderia en Aran tendís a desaparéisher

Actuaument ena ramaderia dera Val d'Aran sonque i demoren 500 vaques, totun en 1920 n'èren 6.000

Victòria Garcia
VIELHA

Era ramaderia ena Val d'Aran tire entà darrèr, donques ja non existís era explotacion ramadèra pròpiament dita damb era quau viuie era familha de pagesi aranesi. Aguest mestièr supausaue ans entà darrèr fòrça sacrificis e un gran esfòrc de trabalh per part deth que tenguie bestiar pr'amor des dificultats entà poder obtier ua rendabilitat deth sòn mieï de vida. Pendent es ans 20 es pagesi viuïen d'aguest sector primari donques atau cònte en cens d'alavetz, a on eth bestiar bovin ère de 8.000 caps, er ovin de 30.000, apuprèt, e er equin d'uns 6.000. En cens actua se i tròben 500 vaques, ath torn d'ues 3.000 oelhes e crabes e ues 700 cavales. Es ramadèrs deth territòri non pòden viuer deth bestiar mès tanpòc non pòden èster considerats pagesi a títol principau (ATP), donques eth 50 per cent des sòns ingressi non provien de suenhar eth bestiar. Es hilhs des antics pagesi dera Val d'Aran se volien contunhar era tradicion familhara auïen de compaginar-la damb uns auti trabalhs, donques mantier ua economia familhara basada ena ramaderia ère impossible. Plan per açò ua grana part d'eri s'an dedicat ar esquí, ara restauracion o a d'uti trabalhs restacats tamb eth mon deth torisme. Segontes eth

Es aranesi no viuen pas dera ramaderia actuaument

veterinari des Servicis d'Agricultura Ramaderia e Mieï Ambient, Eduardo García "era explotacion tradicionau de subsistència acabarà en tot desaparéisher, donques era

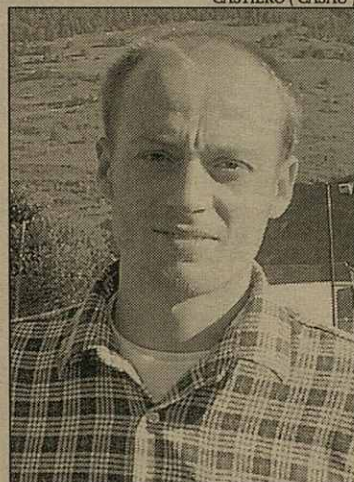
basa territoriau e era dificultat ena climatologia d'Aran hèn plan dificultosa era sua contunhitat". Eth veterinari higeç qu'era ramaderia a auut ua politica paternalista enes zònes ruraus". Es pagesi ja non crompen bestiar bovin, senon que

En parçan, eth bestiar contunharà coma tradicion

crompen bestiar equin e ovin. Es shivaus non an es besonhs des vaques. Es animaus de pè redon se pòden véner tà carn e tanben as valencians damb tradicion en espòrt d'arrossegar sacs damb shivaus. D'un aute biaï, es pagesi tanben receben ajudes dera Comunautat Economica Europèa entà estimular era produccion, entà palliar eth valor de mercat des productes e entà esvitar era despoblacion des zònes ruraus. Enes hèires celebrades pendent aguest mes d'octobre enes localitats de Les, Bossòst, Vielha e Salardú, es Ajuntaments an volut incentiuar a toti es pagesi participaires damb sòs entà poder garantir era contunhitat d'aguestes celebracions tradicionaus ena montanha. Segontes Eduardo García, en un futur era fira acabarà en tot èster ua hèsta folclorica e populara en Aran, "donques es tractes entà véner o crompar eth bestiar, se hèn abantes o dempús dera madeisha", higeç García.

Sense dubte, un parçan com eth d'Aran, que viu deth torisme, ei destinat a hèr desaparéisher eth sector tamb eth quau era societat aranesa subsistic enqua quauqui ans entà darrèr. Plan lèu, en un futur non pas guaire luenhenc, era ramaderia aranesa sonque serà ua nostalgia, un rebrembe.

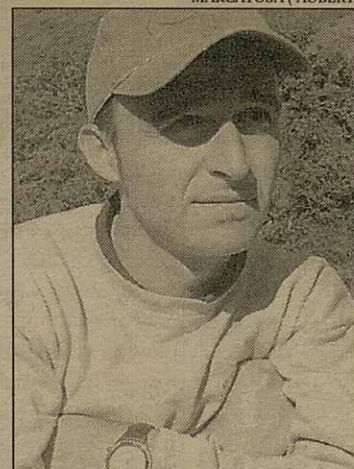
CASTIÈRO (CASAU)

“ Jo creigui qu'era ramaderia ena Val d'Aran desapareisherà; donques non te guanhes era vida en aguest mestièr. Ei plan dificil guanhar sòs.

Antonio Bares

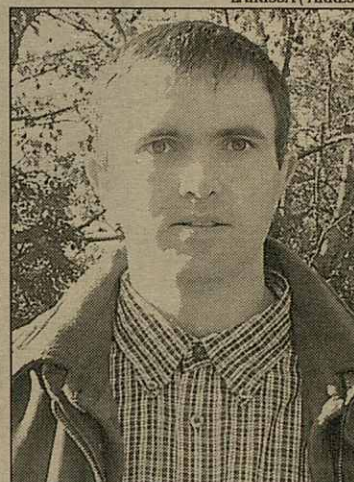
MARCATOSA (AUBÈRT)

“ Era ramaderia coma explotacion òc que desapareisherà donques non ei rentabla entàs pagesi mès coma hobby òc que contunharà, bestiar n'aurà.

Manel Monge

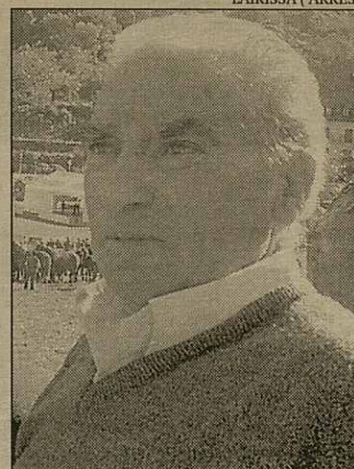
LAIRISSA (ARRES)

“ Pensi qu'era ramaderia non desapareisherà en Aran donques encara quedam gent joena as que mos agrade eth bestiar. Encara que sigue dificil tòs.

Josèp Manuel Castèth

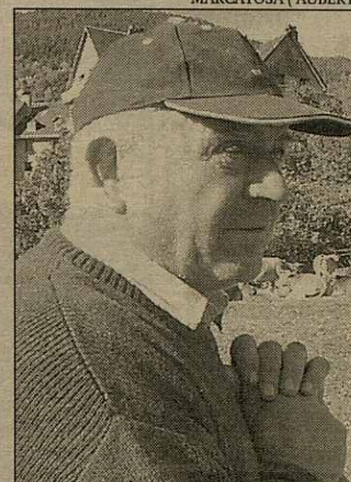
LAIRISSA (ARRES)

“ Non desapareisherà en tot que nosati i sigam. Ena pagesia es auanci mecanics an melhorat fòrça, alavetz, èster ramadèr ei mès aisit. Totun es ajudes sòn pògues.

Adriano Castèth

MARCATOSA (AUBÈRT)

“ Desapareisherà donques non i a joeni que volguen èster ramadèrs. Ei un trabalh fòrça esclau e non guanhes sòs damb eth bestiar.

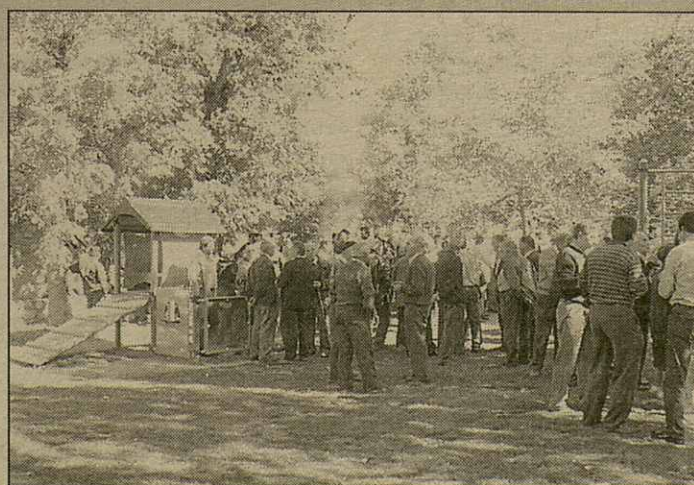
Josèp Mª Monge

ARTIES E GARÒS (GARÒS)

“ Non manquen massa ans entà que passe açò. Es ajudes comunitariès sòn pògues e non se pòt viuer sonque dera ramaderia entà conservar er auviatge.

Jordi Estrada

Deluns passat, Salardú (Pujòlo) celebrèc era sua hèira tradicionau. Er Ajuntament deth Naut Aran volec incentiuar damb era quantitat de 180 èuros a toti es pagesi que portèssen eth sòn bestiar entara hèira. Era participacion virèc ath torn d'ua trentea de ramadèrs. Tanben s'aufric ua langoissada, pan e vin as 500 personas qu'assistiren entar autrejament des prèmis.

Perfil

Melquiades Calzado un barcelonés nomentat aranés illustre

Victòria Garcia
Les (Quate-Lòcs)

Melquiades Calzado pendent ues investigacions istoriques recents en Alemanha

M. CALZADO

Era vida susprenc e vin- culèc posituament a Melquiades Calzado en tot conèisher era Val d'Aran. Neishut en Barcelona en octobre der an 1924, avocat de profession e escritor d'aficion, venguec tara Val d'Aran en noveme de 1947.

Ar acabar es sòns estudis universitaris siguec destinat sies mesi en tèrres araneses coma "alferez milician" universitari e, en aqueth moment dera sua vida s'enamorèc dera Val d'Aran. Dempús dera experiéncia viscuda en Aran non deishec de visistar-la e conèisher-la mès profundament enquia qu'en 1965 li aufriren crompar eth chalet dera productora de Les e, acceptèc damb fòrça illusion. Donques en madeish auie dromit eth rei Alfons XIII. Segontes Calzado "encara conservi eth lhet e er armari dera abitacion. Tanben eth banh, d'estil francés, de 1923 qu'eth rei empleguec, desparièrs esturments aranesi atau coma era cistalha des Barons de Les". Escriuer sus era Val d'Aran sorgic quan un bèth dia, en pònt de Les, Pilar Busquets li demanèc se podie cercar enes bibliotèques de Barcelona informacion sus es

"Ena casa de Les encara conservi er armari e eth lhet a on dromic eth Rei Alfons XIII"

Barons de Les e atau ac hec. Mès, era causa non demorèc aquíu, senon qu'entusiasmat coma ère, comencèc a recopilar informacion sus Aran pes bibliotèques des païsi que visitaue per motius de trabalh, enquia arribar a arténher ua cinquantèa de volums fotocopiats. Es fotocòpies des quaus son en Archiu Calzado de Les. Gràcies ad aguesta recerca Calzado comencèc a escriuer sus era idiosincràsia d'Aran. Lo nomentèren, en 1981, aranés illustre e hilh adoptiu de Les. En 1976 siguec fundador e vicepresident dera Fondacion Etnologica dera Val d'Aran e en 1972 creèc er Archiu Calzado. Entà Calzado es aranesi son "coma un castèth, entà èster a gust prumèr cau conquistar-les, s'ac sabes hèr les as entà tota era tua vida". Calzado hige, "es aranesi an estat un pòble qu'a sabut conservar era sua lengua, cultura e tradicions e açò ei d'admirar. Jo pòrti a Aran e as aranesi en mèn còr". De toti es libres qu'a escrit Calzado, segontes eth madeish, eth que mès li a costat escriuer a estat Compdes de Vielha deth sègle xv.

ara que i èm

Jusèp Lois Sans

Reformar er Estatut

Hè uns mesi, quauqui partits politics (non toti) demanauen era reforma dera Lei d'Aran. Ara, quauqui partits (non coincidents damb es anteriors) demanen era reforma der Estatut. Creigui qu'era Lei d'Aran encara a capacitat entà emmarcar eth destin politic d'Aran; çò qu'ei desactualizat ei er Estatut d'Autonomia. Entad açò qu'ei Aran, er Estatut ja ère caduc londeman dera sua proclamacion. Er Estatut non reconeish era foralitat deth territòri d'Aran, n'era oficialitat e propietat dera sua lengua. Es drets foraus non se reconeisher ena Lei; per contra, era lengua, damb era Lei, superèc aqueth tractament despectiu de "parla" a protegir a que le condemnaue er Estatut. Respècte dera addicionau qu'obligau a reinstaurar es institucions, ja son ua realitat que cau assoldar reglamentàriament. Cau ua reforma urgenta der Estatut d'Autonomia de Catalonha que dedique un capítol especiau ara Val d'Aran e a on s'i reconeishera sua especificitat territoriau, institucionau e culturau. Er Estatut a de reconèisher era particularitat forau d'Aran, era distincion qu'aquerò li signifie respècte dera rèsta deth territòri catalan e es implicacions d'autogovèrn qu'a. A de reconèisher era superior autoritat des institucions pròpies deth govèrn aranés (qu'an mil ans d'istòria), e a de declarar era oficialitat der occitan coma lengua pròpria dera Val d'Aran e eth reconeishment des madeishi drets que posque auer eth catalan en territòri de Catalonha. Er Estatut a d'èster taxatiu damb es obligacions des govèrns e ciutadans de protegir e respectar era lengua e es institucions araneses.

DAMB ERA COLLABORACION DETH DEPARTAMENT DE PRESIDÈNCIA DERA GENERALITAT DE CATALUNYA E DETH CONSELH GENERAU D'ARAN

